

De Tilburgse 'winkelladder' bruist, maar oogt wat wankel/

De landschaps-architecten van MTD richtten de binnenstad van Tilburg opnieuw in. Het winkelpubliek kan er rondjes lopen, en er kwam ruimte voor waterberging en extra groen. Toch is niet elk deel even geslaagd.

PROJECT
Herinrichting deel kernwinkel-
gebied

LOCATIE
Tilburg

ONTWERP
MTD Landschapsarchitecten
i.s.m. Valode et Pistre (architectuur
Frederikstraat zuid en Hendrikhof)

OPDRACHTGEVER
Gemeente Tilburg
i.s.m. Wereldhave, NEOO
(vastgoedontwikkeling)

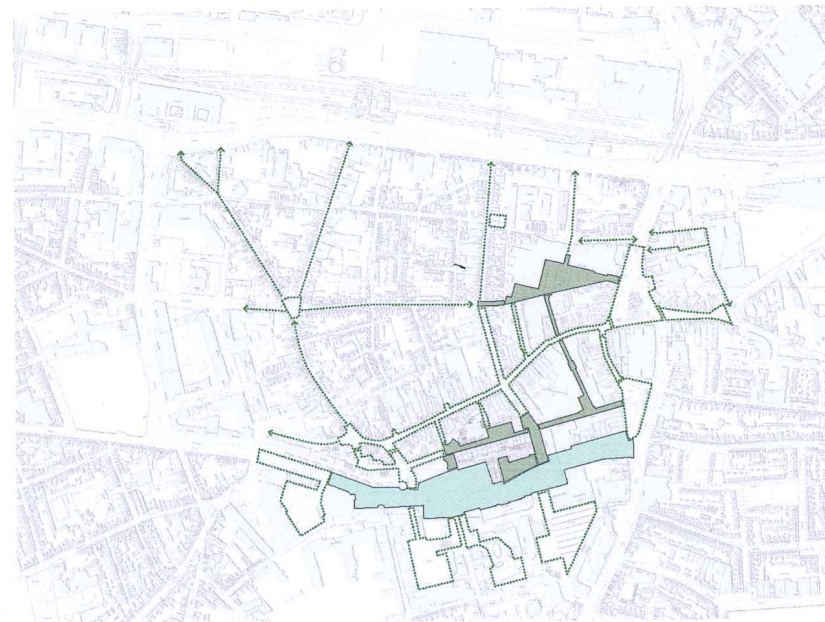
UITVOERING
Van de Ven Bouw en Ontwikkeling,
Van Schijndel Bouwgroep

ONTWERP
2016-2021

REALISATIE
2021-2022

Doel van de Tilburgse binnen-
stadvisie: het verbinden van
het winkelgebied met de nieuw
ontwikkelde spoorzone aan de
noordzijde.

Tekst Leon Sebregts
Foto's Joep Jacobs

>> Met een binnenstadvisie zette de gemeen-
te Tilburg ruim tien jaar geleden een plan in
werking om drie doelen te behalen. Te we-
ten: het centrum verbinden met de nieuwe
spoorzone, de binnenstad omtoveren tot
een aantrekkelijk woonmilieu en het kern-
winkelgebied versterken. Voor de laatste
ambitie bedacht de gemeente een alterna-
tief voor de historisch gegroeide en lineaire
hoofdwinkelstraat. Met een ladderstructuur
en een uitbreiding van het aantal primaire
en secundaire routes, moesten meerdere
'winkelrondjes' mogelijk worden.
De eerste stijl van de ladder is uiteraard die
rechte winkelstraat; de Heuvelstraat – een
oude verbinding tussen de vroegere herd-
gang de Heuvel en de kerk aan de Oude
Markt. Voor de realisatie van de tweede
en zuidelijk gelegen stijl kreeg de as door
de Stadhuisstraat en Emmapassage een
grondige opwaardering. Om van de Stad-
huisstraat een winkelstraat te maken, is
de plint van het stadskantoor enkele jaren
geleden getransformeerd tot winkelfront.
Met de komst van kledingwinkel Primark

is er een echte publiekstrekker. Voor de
nieuwbouw moest het nog geen dertig jaar
oude Stadskantoor 3 wijken. De overdekte
Emmapassage, een doorbraak in het door
Van den Broek en Bakema in de jaren 60
ontworpen woongebouw met de toepasse-
lijke bijnaam 'de Katterug', is tot open straat
gemaakt. Winkelpuien zijn aangepast aan
het buitenklimaat en opgehoogd. Groene
hagen onttrekken de omliggende parkeer-
dekken aan het zicht.
Korte, haakse straten verbinden de beide
stijlen van de ladder. De meeste zijn be-
staand, maar één verbinding ontbrak. Tus-
sen de Emmapassage en de Heuvelstraat is
in een voormalige expeditiehof de nieuwe
Frederikstraat aangelegd. Aan het noorde-
lijke uiteinde sluit deze via een boogvormi-
ge poort aan op de Heuvelstraat. In het ver-
lengde van deze doorbraak was in 2017 al
een zijwaartse sport aan de ladder gemaakt
om ook het Pieter Vreedeplein (dat in 2008
werd opgeleverd) aan de winkelstructuur te
verbinden. Na het faillissement van V&D is
een deel van het warenhuis gesloopt. Bu-

De beplanting is per plek afge-
stemd op de hoeveelheid zon.
Voor onderbeplanting, heesters
en bomen zijn veelal inheemse
soorten gekozen die goed gedijen
in stedelijk gebied. Van links naar
rechts: Hendrikhof (zon), het Stad-
huisplein en Stadhuisstraat (beiden
schaduwrijk).

De Tilburgse 'winkelladder' bestaat
uit twee stijlen: de historische
Heuvelstraat en de onlangs herin-
gerichte lijn Stadhuisstraat-Emma-
passage. Korte en haakse straten
verbinden beide stijlen. De Frede-
rikstraat is de verbinding tussen de
nieuwe Hendrikhof, de Heuvelstraat
en het Pieter Vreedeplein.

Het schaduwrijke Stadhuisplein met brede treden van natuursteen.

Foto Leon Sebreghs

reau Rijnboutt ontwierp vervolgens tussen de Heuvelstraat en het plein een overkapte passage met een golvend glasdak. Op de as Stadhuisstraat-Emmapassage liggen twee pleintjes met een geheel eigen karakter. Ten noorden van het stadskantoor is een voorheen onbestemd, stenig plein omgevormd tot een sfeervol en schaduwrijk rustpunt. Brede traptreden van natuursteen overbruggen het hoogteverschil en creëren zitplekken. Een 'watermuur' aan de kant van de Primark zorgt voor een rustgevend achtergrondgeluid. De nieuwe Hendrikhof, het scharnierpunt tussen de Emmapassage en de Frederikstraat, is een zonnige en dynamische ontmoetingsplek. Rondom dit hof en langs de Frederikstraat ontwierp het Franse architectenbureau Valode et Pistre winkels en horeca met appartementen erboven. De nieuwbouw heeft qua bouwhoogte en 'bergachtige' opzet duidelijk een relatie met de nabijgelegen Katterug.

De inrichting van de bestaande en nieuwe openbare ruimtes is ontworpen door MTD Landschapsarchitecten. Het bureau was in het begin van deze eeuw ook verantwoordelijk voor de herinrichting van de Heuvelstraat, Oude Markt en aangrenzende straten en pleinen. Deze historische straten kregen destijds een bestrating van zandgeel natuursteen. De 'moderne' straten uit het vernieuwde kernwinkelgebied zijn door MTD voorzien van een gemêleerde bestrating van zandgeel, lichtgrijs en grijs natuursteen. Gevelzones, terrassen en kleinere pleintjes zijn volledig in grijs natuursteen uitgevoerd. De twee grotere pleinen hebben een wat chiquere afwerking met grotere, trapeziumvormige tegels. In de randen van de schervvormige plantvakken zijn zitbankjes geïntegreerd. Naast het versterken van het stadscentrum als winkel-, verblijfs- en ontmoetingsgebied, waren vergroening, een verhoging van de biodiversiteit en het creëren van oplossingen voor hittestress en waterberging belangrijke doelstellingen. In samenwerking met de stadsecoloog, Stichting Stadsbomen Tilburg en de groenbeheerders van de gemeente stemde MTD de beplanting af op de hoeveelheid zon. Voor onderbeplantingen, heesters en bomen zijn veelal inheemse soorten gekozen die goed

Foto Wereldhave

Via een boogvormige poort komt de Frederikstraat – een doorbraak in de bestaande bebouwing – uit op de Heuvelstraat.

Zicht door de Frederikstraat richting Hendrikhof.

Watermuur langs het Stadhuisplein.

Rondom de Hendrikhof staan 'bergachtige' woongebouwen met in de plint winkels en horeca.

gedijen in een stedelijke context, maar ook meerwaarde hebben voor de stadsnatuur. Zo zijn er gemeenschappelijke biotopen gevormd en bieden waardplanten voedsel aan vogels, rupsen, vlinders en insecten. De smallere straten hebben klimplanten die via staalkabels over de straat groeien. Hoewel al het groen net is aangeplant, oogt het totaalplaatje veelbelovend. Voor de waterberging ontwierp MTD zowel boven- als ondergrondse voorzieningen. De plantvakken functioneren als stadswadi's. Piekbuizen worden opgevangen in infiltratiekratten onder de plantvakken en bij bomen. Regenwater is volledig afgekoppeld van het riool en komt in droge perioden ten goede aan de beplanting.

Ondanks de beoogde eenheid staat de Tilburgse 'winkelladder' enigszins wankel. De zonnige Hendrikhof en Frederikstraat bruisen, maar ten westen van de Katterug overtuigt de schaduwrijke Stadhuisstraat niet als winkelstraat. De winkeldichtheid is laag en met name onderin het stadskantoor

zijn veel blinde gevels. Dit westelijke deel oogt bovendien rommeliger dan het oostelijke deel. Dat komt met name doordat de randen van de plantvakken hier in het vlak van de bestrating liggen. De afrasteringen van steigerpijpen lijken een noodoplossing. Met bloembakken, hekjes en reclameborden hebben ondernemers zich de terrassen in dit deel toegeëigend. Hoe anders is dit in de levendige Hendrikhof. Hier steken de randen van de plantvakken boven het maaiveld uit, ontbreken afrasteringen en organiseren de plantvakken de terrassen op vanzelfsprekende wijze.

<<